

Ajatuksia vuoden 2021 talousarvion valmisteluun ryhtymisestä

Tavallisesti huhtikuussa monet seurakuntataloudet päättävät seuraavan vuoden talousarvion kehyksistä ja antavat ohjeita talousarvion valmistelusta. Siis siitä kuinka paljon arvioidaan kirkollisveroja ja muita tuottoja ja maksuja kertyvän ja paljonko toimintamenoja ja investointeja annetaan lupa budjetoida, ja millä aikataululla edetään.

Pitkäjänteinen suunnittelu on lähtökohta ja siksi vuotuisen talousarvion lisäksi pitää ottaa kantaa kahden seuraavan vuoden talouteen – tuottoihin, kuluihin ja investointeihin. Varsinkin kirkollisveron tuottoa ja investointeja suunnitellaan usein tätäkin pidemmäksi ajaksi, mikä on enemmän kuin suositeltavaa.

Mutta mitenkäs nyt vuoden 2020 huhtikuun lopussa suu pannaan? Tiedossa on lomautettujen ja työttömien määrän jatkuva kasvu ainakin 16.3.2020 alkaen, jolloin tehtiin päätökset poikkeusoloista. Työ- ja elinkeinoministeriön keräämä **tilasto** kertoo tästä karua kieltään. Verotulot tulevat alenemaan lomautusten ja irtisanomisten seurauksena aivan varmasti – mutta kuinka paljon, sitä ei tiedetä. Ja nyt siis pitäisi arvioida ensi vuosi ja tuleviakin – ei ole helppoa.

Poikkeusoloja on kestänyt nyt viisi viikkoa. Tänä aikana Uudenmaan maakunnan rajat suljettiin reiluksi kahdeksi viikoksi (28.3.–15.4.) koronaepidemian hillitsemiseksi. Ravintolat suljettiin samasta syystä reilut kaksi viikkoa sitten (4.4.). Kokoontumisrajoitukset ja suositukset pysytellä kotona ovat aiheuttaneet talouteen syvän taantumun.

Myrskyn merkit ilmassa

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF arvioi viime viikolla (14.4.), että maailmantalous vajoaa tänä vuonna pahimpaan taantumaan sitten 1930-luvun suuren laman. Talous supistuisi kolme prosenttia. Kolmekymmentäluvun lamaa pahemmaksi tämän tilanteen tekee se, että kaikki on tapahtunut niin nopeasti ja ensimmäisen kerran sekä kehittyneet että kehittyvät kansantaloudet ovat taantumassa.

Valtiovarainministeriö antoi oman taloudellisen katsauksensa viime viikon torstaina (16.4.). Sen mukaan Suomen talous sukeltaa 5,5 % tänä vuonna. Arvio perustuu siihen, että poikkeusolot kestäisivät kolme kuukautta ja sen jälkeen alkaisi paluu normaaliin arkeen. Työttömyysaste kasvaisi 8 %:iin, kun se helmikuussa oli 6,6 %. Työllisyysaste on Suomessa parantunut vuodesta 2016 alkaen, mutta nyt suunta muuttuu ainakin hetkellisesti. VM antoi arvion myös pahemmasta tilanteesta, jolloin poikkeusolot kestäisivät kuusi kuukautta – silloin talous taantuisi 12 %. Molemmissa tilanteissa valtion velka kasvaa merkittävästi ja kipuaisi pahimmassa ennusteessa 100 %:iin bruttokansantuotteesta. Koronaepidemian talousvaikutuksia pahentaa taloudessa jo alkuvuodesta vallinnut heikko vire.

Ennustamisen vaikeudesta kertoo muun muassa se, että Pellervon taloustutkimus kertoi maaliskuun kansantalouden ennusteen yhteydessä (24.3.), että ”*koronaviruksen takia emme julkaise nyt kevään normaalia suhdanne-ennustetta. Suuren epävarmuuden takia arviot BKT:n kehityksestä ovat suuntaa-antavia eivätkä ne ole tavanomaisia ennusteita.*” – hyvin tiivistetty, sillä kukaan ei nyt tiedä millaiseen talouskehitykseen tämä koronatilanne lopulta johtaa. Puhumattakaan siitä miten ja millaiseen ”normaaliin” aikanaan palataan.

Entäs se talousarvio ja kirkollisveron ennustaminen

Vuoden 2021 talousarviota on kuitenkin pakko alkaa jossain vaiheessa valmistella. Itse odottaisin ainakin juhannukselle saakka, jolloin on selvinnyt, riittikö kolmen kuukauden poikkeustila ja alkaako yhteiskunta toimia jälleen normaalimmin. Tuolloin meillä on jo enemmän tietoa poikkeusolojen vaikutuksista varsinkin kirkollisveron tuottoon ja parempi näkemys tulevasta. Kirkkohallituksessakin pyritään seuramaan tilannetta mahdollisimman tiiviisti ja antamaan tilannekatsauksia.

Talousarvion laatimista on siis käytännössä pakko siirtää eteenpäin. Ja kyllä syksyllä on vielä hyvin aikaa valmistella talousarvio. Normaaliilla aikataululla ei voi nyt edetä. Valtuuston kokousta voidaan lykätä vaikka jouluviikolle, jos tarpeen. Ja jos tilanne jatkuu kovin epävarmana, voidaan talousarviota muuttaa milloin vain talousarviovuoden aikana. Mutta ilman talousarviota, siis kirkkovaltuuston päätöstä määrärahoista, tuloarviosta ja investoinneista, ei vuoteen 2021 tietenkään pidä lähteä. Jos taloussuunnittelu on tavallisestikin jatkuva prosessi, on se sitä erityisesti tästä keväästä eteenpäin.

Saimme Perlacon Oy:tä tilaamamme verotuloennusteen maaliskuussa juuri ennen koronakriisin puhkeamista. Sen mukaan vuosien 2020–2022 kirkollisverotuotto pysyisi suurin piirtein vuoden 2019 tuoton tasolla. Vuodesta 2023 alkaisi vuosia kestävä alamäki, jonka alkamisajankohtaa on aavisteltu jo pidempään. Eihän käänteen ajankohta nytkään varma ole ja voi tapahtua aikaisemminkin. Seurakuntatalouskohtaiset erot ovat jälleen erittäin suuria. Ennuste päivitetään vastaamaan nykyistä tilannetta heti kun se on järkevää ja toimitetaan seurakuntiin. Tämä tapahtuu aikaisintaan elo-syyskuussa.

Vuoden 2020 kirkollisverotuotto ja huhtikuun tilitys

Tein 3.4.2020 julkaistussa **kirjoituksessani** kaksi oletusta tämän vuoden kirkollisverokertymästä. Tuolloin lomautusten määrä oli juuri melkein räjähtänyt, mutta nyt kasvu on vähän taittunut. Suunta on kuitenkin edelleen selvä ja joka päivä ilmoitetaan uusista lomautuksista ja työttömistä. Arvioin silloin, että lomautukset kestäisivät kolme kuukautta ja työvoimasta 30 % olisi lomautettuina. Nyt (vk. 17) näyttää siltä, että tuo arvio toteutuisi juhannukseen mennessä, jos(!) lomautusten määrän kasvu pysyisi tällaisena kuin se nyt on. Tämä siis tarkoittaisi noin 3 % verotulojen vähenemä vuositasolla. Poikkeustilan pitkittyessä tilanne luonnollisesti huononee.

Elinkeinoelämän keskusliiton viime viikolla (16.4.) julkaiseman yrityksille suunnatun koronakyselyn tulosten mukaan 44 % yrityksistä on jo tehnyt lomautuksia, mutta irtisanomisten määrä ei ole kasvanut kahdessa viikossa, jolloin tehtiin edellinen kysely. Oma arvioni on, että lomauttavia yrityksiä olisi 75 % juhannukseen mennessä.

Verohallinto ilmoitti tämän viikon maanantaina (20.4.) ennakkotiedon maaliskuussa kertyneistä veroista, jotka tilitetään nyt huhtikuun lopussa. Sen mukaan maaliskuussa tehtyjen ennakonpidätysten määrä olisi 0,6 % suurempia kuin vuosi sitten maaliskuussa. Lomautukset siis eivät, ja ihan odotetustikin, vielä näy huhtikuun kirkollisverotilityksessä käytännössä lainkaan.

Jotain hyvääkin

Seurakunnissa on kohdattu ihmisiä uudella tavalla. Erilaisten jumalanpalvelusten, hartauksien ja muun toiminnan määrä verkossa on lisääntynyt valtavasti. Ja mikä ilahduttavinta, kirkosta eroamiset näyttävät vähentyneen huhtikuussa.

Muista merkitä loma

Talusojohto eikä muukaan johto saa unohtaa kesälomaa, oman fyysisen ja henkisen kunnon ylläpitoa ja huolehtia palautumisesta (niin kuin eivät muutkaan työntekijät). Olosuhteisiin nähden tarpeeksi pitkä kesäloma kannattaa pitää ja yrittää tavalla tai toisella unohtaa hetkeksi työt. Energiaa tarvitaan taas syksyllä ja varmasti tavallista enemmän. Talouspäällikkö – älä myöskään unohda vertaistukea. Pidä yhteyttä kollegoihin – keskustelkaa tilanteesta, miettikää selviytymiskeinoja ja jakakaa niitä.